

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Samhällskunskap

Förskola och föräldraskap

En studie av föräldrars attityder till förskola med
fokus på socioekonomiska skillnader

Examensarbete i Samhällskunskap

HT 13

Henrik Almqvist

Handledare: Per Månson

Längd: 9620 ord

Titel: Förskola och föräldraskap - En studie av föräldrars attityder till förskola med fokus på socioekonomiska skillnader

Författare: Henrik Almqvist

Kurs: Examensarbete i samhällskunskap

Omfattning: 15 högskolepoäng

Termin: HT 13

Handledare: Per Månson

ABSTRACT

Bakgrund: I ett historiskt perspektiv har förskolan gått från att vara fattigstöd till att vara en självklar del av vardagen för de flesta barnfamiljer. Under förskolans största expansionsfas under slutet av sjuttioalet och framåt har institutionen beskrivits som klassbetingad, att den möter medelklassens föreställningar om barns behov bättre än arbetarklassens. Då andelen barn i förskola ständigt har ökat fram till dags dato är det intressant huruvida skillnader i attityder kvarstår.

Syfte: Syftet med studien är att undersöka om det existerar skillnader mellan föräldrar av olika socioekonomisk status i deras attityder till förskola. I studien undersöks om detta samband existerar och ifall det går att förklara med teorier om attityder till föräldraskap som är klassbetingade.

Metod: Studien har utgått från statistisk metod. Föräldrar som besökt olika öppna förskolor inom Göteborgs kommun har svarat på enkäter om attityder till förskola och föräldraskap. Empirin består av 268 enkäter insamlade på 15 olika öppna förskolor i Göteborg under två veckor hösten 2013.

Resultat: I huvudsak är det mycket små skillnader i attityder till förskola mellan föräldrar av olika socioekonomisk status. Studien påvisar heller inga uppenbara skillnader i föräldrarnas attityder till föräldraskap. Studien antyder att förskolan som välfärdsinstitution inte missgynnar någon särskild grupp ur ett socioekonomiskt perspektiv.

Sökord: Förskola, förskoleval, socioekonomisk status, föräldraskap

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1. Avstamp	1
1.2. Interdisciplinärhet	1
1.3. Disposition	2
2. Bakgrund	2
2.1. Den svenska förskolan	2
2.2. Öppen förskola	4
3. Tidigare teori	4
3.1. Problemformulering och inledning teori	4
3.2. Projektsyn eller bevarandesyn.....	5
3.3. Concerted Cultivation	5
3.4. Oron för bristande reproduktion.....	7
3.5. Välfärdssystemets utjämnande karaktär.....	8
3.6. Skolverkets rapporter	8
4. Syfte och Frågeställningar.....	9
4.1. Syfte	9
4.2. Frågeställningar	10
5. Forskningsdesign och Metod	10
5.1. Forskningsdesign.....	10
5.2. Urval.....	11
5.3. Metod	13
5.3.1. Öppna förskolor.....	13
5.3.2. Enkätens utformande.....	13
5.3.3. Analysram	14

5.3.4. Intervjuer	15
5.4. Validitet och reliabilitet.....	15
6. Resultatredovisning	16
6.1. Resultatredovisning inledning.....	16
6.2. Bortfallsanalys och reliabilitetsgranskning	16
6.2. Enskilda kommentarer på enkäten	17
6.2. Deskriptiv statistik av socioekonomiska variabler.....	17
6.3. Förhållande mellan bakgrundsvariabler och Barnet som projekt/Concerted cultivation	20
6.3.1. Regressionsanalyser	20
6.3.2. Concerted cultivation i perspektiv.....	22
6.4. Förhållandet mellan bakgrundsvariabler och skillnader i attityder till förskola.	23
6.4.2. Ålder som barnet skall börja i förskola	23
6.4.3. Självsäkerhet, huvudman och förtroende för förskola i allmänhet	24
6.4.4. Resurser som kan påverka förskoleval.....	25
6.4.5. Uppskattningar av vad som är viktigt vid valet av förskola.....	26
6.5. Sammanfattning resultat.....	27
7. Diskussion och slutsatser	28
7.1. Barnet som projekt	28
7.2. Attityder till förskola.....	28
7.3. Åter till syfte och frågeställning.....	29
8. Avslutande reflektioner och vidare forskning.....	30
Litteraturförteckning	32
Appendix 1 - Brev till Öppna Förskolor	35
Appendix 2 – Enkät till Föräldrar.....	36
Appendix 3 Intervjuguide.....	41

Tabellförteckning:

Tabell 1 Index Utbildningsnivå.....	18
Tabell 2 Index Yrkeskategori	19
Tabell 3 Histogram Familjens månadsinkomst.....	19
Tabell 4 Regressionsanalys Aktivitetsindex 1/Utbildningsnivå.....	21
Tabell 5 Regressionsanalys Aktivitetsindex 1/Yrkeskategori.....	21
Tabell 6 Regressionsanalys Aktivitetsindex 1/ Månadsinkomst.....	22
Tabell 7 Önskad barnomsorgsform	25
Tabell 8 Faktorer vid val av förskola	26

1. Inledning

1.1. Avstamp

Att sociala strukturer på olika nivåer och med olika funktioner existerar är det inte många som tvivlar på idag. Hur detta går till, vem som gynnas eller missgynnas och inte minst hur relationen mellan hur strukturella krafter förhåller sig till individens frihet är ständigt återkommande fenomen oavsett om det är politisk samhällsdebatt vi följer eller diskussioner i akademiska sammanhang.

Samtidigt undgår det inte den flitige politiska åhöraren att debatter och nyhetsflöden som rör valfrihet, vinstmaximering eller riskkapitalism i det svenska välfärdsystemet är ständigt återkommande fenomen. Detta är inte minst aktuellt för förskolan, då den klassiska kommunala förskoleverksamheten står under ett visst förändringstryck från den privata marknaden (Hanspers & Mörk, 2011, s. 49). Det är med andra ord av stort allmängiltigt intresse att lägga fokus på studier av förskola med perspektiv på sociala strukturer, då det svenska samhället är under pågående förändring vad gäller förhållandet mellan marknad och stat i välfärdsystemets tjänster.

Social reproduktion i allmänhet är synnerligen granskad, inte minst i skolan. Många känner till Paul Willis erfarenheter av ”the lads” i hans studie om arbetarklasskultur i ”Learning to labour” (1993) och Fanny Ambjörnssons ”I en klass för sig” (2003). Båda dessa studier framhäver hur klassbetingade sociala verkligheter uttrycks och upprätthålls på respektive arena hos tonåringar som skapar sig identiteter inför deras blivande vuxenliv. Dessa författare redovisar goda skäl till antagandet att sociala normer och symboler som återskapar social ojämlikhet existerar. Men i dessa sammanhang är eleverna själva aktiva agenter i de socialiseringsprocesser som sker. I förskolan är knappast barnen medvetna om sin sociala status för att därmed medvetet eller omedvetet skapa strategier för handling i det sociala rummet. Därför är erfarenheter i förskola, mycket påverkande för socialiseringsprocesser, varför en närmare granskning motiveras.

1.2. Interdisciplinärhet

”...med god kvalitet i förskolan följer mera hälsosamma nivåer av stresshormonet cortisol, bättre social kompetens och färre beteendeproblem, bättre koncentrationsförmåga och bättre kognitiv, språklig och matematisk förmåga. Dessa skillnader kvarstår långt upp i

skolåldern, i någon undersökning ända upp till vuxen ålder. ... Särskilt påtaglig är vinsten för barn från mindre gynnade hemförhållanden.” (Kihlbom, Lidholt, & Niss, 2009)

Förskolan är en viktig del av det sammantagna svenska skolväsendet. Den har en viktig funktion för barns utveckling av kognitiv förmåga och sociala kompetenser som har betydande vikt för barnens förutsättningar att tillgodogöra sig de kunskaper och färdigheter skolan har som mål att förmedla. Ur ett jämlikhetsperspektiv är det därmed lika viktigt att tillgången och kvalitet på barnomsorg inte missgynnar någon enskild samhällsgrupp precis på samma vis som att verksamheten på en gymnasieskola inte skall göra det. Allt hänger ihop, en helhetssyn på skolsystemet motiverar studier på alla dess delar.

1.3. Disposition

Denna studie analyserar i huvudsak två samhällseliga institutioner, öppen förskola och förskola. Därför inleder jag med ett bakgrundsavsnitt som i korta drag beskriver dessa institutioner, den öppna förskoleverksamheten behandlas då den är central för studiens metodologiska tillvägagångsätt. Därefter behandlas tidigare teorier om förhållandet mellan social reproduktion och förskola, för att utifrån dessa teorier precisera studiens syfte och frågeställningar. Därefter följer den metodologiska genomgången och resultatredovisning av vilken analys, diskussion och slutsatser baserar sig på.

2. Bakgrund

2.1. Den svenska förskolan

Barnomsorgen i Sverige tog sig trevande sina första former under slutet av 1800-talet då industrialiseringens framfart gjorde att städerna fick en växande fattiga befolkning, där mödrar ibland behövde stödja familjens försörjning genom arbete som inte kunde förenas med barnomsorg. På privata och kyrkliga initiativ startades och utvecklades barnomsorg för behövande, ofta med en veckoavgift även om denna ibland subventionerades av välvilliga donatorer (Bartley & Hanson, 1994, ss. 1-8).

Under 1920-talet infördes lagar som gjorde att ansvar för barns sociala förhållanden blev en kommunal angelägenhet. Under 30-talet ökade det politiska intresset framförallt genom Alva Myrdal, som menade att barnomsorg var viktigt inte bara för att frigöra arbetstid för kvinnor utan

även en möjlighet för staten att kompensera för pedagogiska brister hos föräldrar och ge socialt umgänge för syskonlösa barn. En första statlig utredning (SOU 1938:20) kom fram till att barn oavsett samhällsklass mår bra av att vistas utanför hemmet som komplement. Vid denna period framkommer alltså att förskolan är en resurs som är bra för barnens behov, och inte bara ett fattigstöd för familjer som inte klarade sig på mannens försörjning. Men det är också viktigt att tillägga att motiv till statlig barnomsorg i hög utsträckning är samhällsekonomiska, och de är klassnormativa de ska kompensera för vissa föräldrars bristande förmåga till uppfostran.

Under följande årtionden ökade den offentliga barnomsorgen, allt fler kvinnor kom i förvärvsarbete och tillgången till barnomsorg blir då både en fråga för jämställdhet i arbetslivet och samhällsekonomi. Det sker ett ”förvetenskapligande” av förskola som barnomsorg, enligt vissa i syfte att ändra klassiska familjevärderingar om att kvinnor skall ta hand om barn i hemmet (Persson, 1990). Här ligger grunden till de socioekonomiska skillnaderna i attityder till förskola. Förskolan blir en medelklassinstitution då de vetenskapliga grunderna för verksamheten bättre stämmer överens med normer och förutsättningar som passar denna grupps livsstil och värderingar. Alltjämt återfanns en större misstro från arbetarklassmödrar mot de nya värderingar av familj och uppfostran som förskolorna representerade, då det kunde uppfattas som ett normsystem som var mer främmande för dem än vad det var för medelklassfamiljerna.

Den ökande efterfrågan driver på utvecklingen och under 70-talet effektiviseras mycket av de administrativa uppgifter förskolorna har då dessa centraliseras. Krav ställs även på att förskolor finns med vid planering av nya bostadsområden. På 80-talet regleras verksamheten för förskolorna, de första föräldrakooperativen har nu funnits i några år. Rätten att gå i förskola blir lagstadgad vilket också driver på utbyggnaden av förskolor. Utbyggnaden av den offentliga barnomsorgen skedde med en hisnande fart. I början av 70-talet gick 10 procent av de svenska barnen i förskola och 1990 hade siffran ökat till 50 procent. Vid regeringsskiftet 1991 togs vinstregleringen bort och det blev friare att etablera och driva förskoleverksamhet. Under 2000-talet har det införts en rad reformer som syftat till att öka andelen barn i förskolan, avgiftsfri förskola 525 timmar per år för de äldre förskolebarnen, maxtaxa har införts och barn till föräldralediga och arbetslösa har fått rätt till 15 timmars vistelse i förskola per vecka. Alltjämt har fler och fler barn kommit att ingå i barnomsorgen som sker utanför hemmets väggar, 2012 var inskrivningen i någon form av förskola 92 procent (Skolverket, 2013).

2.2. Öppen förskola

Den öppna förskoleverksamheten tog fart under 80-talet i samband med beslutet att förskola skulle vara en rättighet för alla barn. Då fastslog man också att öppen förskola skulle vara tillgänglig som komplement för alla barn som inte var med i den vanliga förskoleverksamheten. De öppna förskolorna syftar till att ge barn möjligheter till att vara med i gruppverksamheter av pedagogisk karaktär tillsammans med förälder eller dagmamma. Verksamheterna kan variera mycket då de ofta avspeglar lokal kultur förskolan befinner sig i. De har ofta en föräldrastödande roll med olika kurser eller särskilda samtalsgrupper för föräldrar. Samarbete med socialtjänsten är dessutom ganska vanligt och ses som ett sätt att avdramatisera kontakten mellan familj och socialtjänst där sådana behov existerar.

Med början i den ekonomiska krisens fotsår på nittiotalet började antalet öppna förskolor minska. Sedan har de i takt med ökningen av barn som går i vanlig förskola ytterligare minskat. 1991 fanns det 1661 öppna förskolor i landet, 2004 fanns det 447 (Skolverket, 2005). Det är alltså en mycket snabb ökning på åttiotalet, men en nästan lika drastisk minskning av antalet verksamheter under den senare delen av 90-talet. En stor del av denna minskning kan förklaras med den jämförelsevis mycket höga andelen barn som idag går i vanlig förskola i förhållande till slutet på åttiotalet. Idag är den främsta målgruppen små barn som ännu inte börjat i annan barnomsorg än hemmet. Kyrkan kompletterar den kommunala öppna förskolan och det finns flertalet exempel där kommunen finansierar delar av kyrkans verksamhet. Kyrkan bedriver också omfattande verksamhet som motsvarar öppen förskola men som de driver helt utan kommunalt stöd, dessa verksamheter kompenserar ofta för de stora nedläggningarna av öppna förskolan i övrigt (Skolverket, 2005, s. 30).

3. Tidigare teori

3.1. Problemformulering och inledning teori

Det historiska perspektivet på förskolan belyser det faktum att förskolans verksamhet genom åren haft en socioekonomisk prägel. Från början var det filantropisk verksamhet för fattiga arbetarklassmödrar, som med tiden kommit att bli en institution som understödjer kvinnors yrkesarbetande. Den har varit normativ i förhållande till uppfostran då den haft karaktär av att hjälpa mödrar som haft svåra problem med att fostra sina barn. Den allmänna synen på förskola

har genomgått en ideologisk förskjutning i och med att verksamheten fått vetenskaplig legitimitet. I och med detta har den blivit en medelklassinstitution. Vid nittiotalets början gick hälften av de svenska barnen i förskola, och vid den senaste föräldraundersökningen från skolverket var andelen drygt 9 av 10. Detta ifrågasätter påståendet om att förskolan fortfarande skulle vara en medelklassinstitution.

Finns det då kvar några skillnader i synen på förskola som kan kopplas till olika socioekonomiska grupper? För att undersöka denna problemställning har jag valt att titta på det teoretiska område som fokuserat på skillnader i attityder till föräldraskap som har kopplats till olika definitioner av föräldrars socioekonomiska bakgrund.

3.2. Projektsyn eller bevarandesyn

Halldén (1986) beskriver ideologiska skillnader vid föräldrars inställningar till barnuppfostran. Hon använder begreppen ”Barnet som projekt” och ”Barnet som varande”. Dessa begrepp är att se som idealtyper till vilka man kan spåra olika relationer, uppfattningar och attityder som föräldrar har till sina barn. Föräldrar med projektinställning ”lägger mycket stor vikt vid sitt eget inflytande över barnets utveckling.” (1986, s. 40), medan varandeinställningen under inga omständigheter förringar sin föräldrarolls vikt, men det är inte ”...nödvändigt för utvecklingen, utan snarare för den allmänna trivselns skull.” (1986, s. 40). Antingen ses barnet som i behov av föräldrarnas aktiva engagemang för socialisering och utveckling eller så ses barnet som att det har en inneboende potential som kommer att mogna, bara det har en trygg omgivning. Projektsynen/varandesynen kopplas till socioekonomiska förhållanden (Halldén, 1990). Familjer från medelklass har i högre utsträckning en projektsyn på uppfostran medan familjer från arbetarklass i högre utsträckning har en varandesyn. Intressant nog ser Halldén i sin studie dessutom genusskillnader i dessa attityder. Mammor tenderar att i högre utsträckning ha en projektsyn än vad pappor har, vilket härleds till den allmänna ansvarsfördelningen inom familjen.

3.3. Concerted Cultivation

Anette Lareau (2002) argumenterar för att begreppen ”Concerted Cultivation” och ”Natural Growth” är idealtyper av inställning till barnuppfostran som kopplas till medelklassen å ena sidan och arbetarklass och fattiga föräldrar å andra sidan. I det förstnämnda begreppet är huvuddrag att föräldrar orkestrerar vardagen för sina barn i hög utsträckning, de ser till att barnen hamnar i rätt sammanhang för att kunna utveckla talanger eller vara bekväma i olika situationer som

föräldrarna finner nyttiga. Föräldrarna lägger större vikt vid att resonera med barnen, vilket ger dem goda färdigheter i kommunikation och att stå upp för sig själva och sin individs rättigheter. Natural Growth innebär i huvudsak att föräldrarna inte orkestrerar vilka sammanhang barnen befinner sig i utan man har istället en mer tillbakahållen inställning till aktiviteter där barnen i högre utsträckning är knutna till hemomgivning där barnen ofta är hänvisade till sin egen uppfinningsrikedom för att hitta på sysselsättning i bostadens närområde. Dessa föräldrar är dessutom mer rakt disciplinerande av sina barn, man lägger mindre vikt vid att förhandla och motivera disciplinära åtgärder med barnet.

På Lareaus idéer har det skapats en omfattande teorikropp om föräldraskap kopplad till social bakgrund. Likheterna mellan de svenska studierna från 1980 talet och Lareau är slående. Skillnader i synen på barns aktiviteter är också påvisad i svenska sammanhang. Barn som bor i hyreshusområden leker mycket med varandra, och i större sällskap på de gemensamma ytorna. De lär sig hantera regler sinsemellan och utvecklar sina egna kulturella uttryck. Barnen som bor i villaområden å andra sidan, som förknippas med högre samhällsklass, leker oftare bara två och två, har många arrangerade aktiviteter och uppmuntras av föräldrarna att leka med pedagogiska leksaker (Bjurman, 1981). Barnets utveckling som individ framstår som primär.

Baserat på dessa teorier argumenteras det att samhället gynnar den typ av kvalitéer som medelklassbarnen tillägnat sig, varför dessa barn kommer att ha lättare att klara sig i skolmiljö och samhället i övrigt, då deras kunskaper och färdigheter belönas bättre.

Tolkningarna framställer en paradoxal situation för båda grupperna av barn där medelklassbarnen blir gynnade på lång sikt av allmänna samhällsinstitutioner men där de framställs som berövade sina kulturella särdrag som barn. Arbetarbarnen å andra sidan framställs i högre grad som aktiva agenter för sin egen utveckling och kulturella särart, men att de kommer ligga efter med färdigheter som premieras i skola och samhälle.

I en svensk studie (Jönsson, Trondman, Arnman, & Palme, 1993), återfinns resultat som svagt stöder teori om klass och aktivitetsmönster även i äldre åldrar. Författarna skriver:

I vår studie var det huvudsakligen arbetarklass- och lägre tjänstemannaungdomar som dagligen vistades på fritidsgården och ungdomarna gick främst dit för att träffa sina kompisar och inte alls

lika ofta för att delta i någon arrangerad verksamhet. Det senare var däremot ett vanligare skäl bland medelklass- än bland arbetarklassungdomarna. (1993, s. 46)

Citatet beskriver just som Lareau (2002) menar, att barn, här ungdomar, med arbetarklassbakgrund i högre utsträckning bedriver aktiviteter i icke arrangerade sammanhang, i detta fall att de hänger med kompisar, medan barn med medelklassbakgrund i högre utsträckning deltar i arrangerade sammanhang. Dock skall det tilläggas att denna studie även hittar många likheter som förenar olika sociala skikt. Författarna diskuterar också föräldrarnas attityder till aktiviteter. De delar upp familjerna mellan de som har minst en förälder med någon form av högre utbildning och de familjer utan. De förstnämnda familjerna hade en betydligt mer självklar attityd till att barnen skulle gå teoretiska inriktningar på gymnasielinje och de såg i högre utsträckning fritidsgårdsaktivitet (men även teatergruppsaktivitet), som onödigt tidskonsumerande. Föräldrarna utan högre utbildning betonade inte skola som viktigt utan förlitade sig i huvudsak till sitt sociala nätverk som garant för barnens framtida försörjning. Dessa familjer involverade i högre utsträckning far- och morföräldrar för tillsyn av ungdomarna (1993, s. 129). Detta beskrivs även av Lareau (2002), som beskriver att vikten av den utökade familjen är ett signifikant karaktärsdrag inom gruppen ”Natural Growth”, dvs. arbetarklassföräldrar.

3.4. Oron för bristande reproduktion...

Förklaringen till varför föräldrar ur medelklassen lägger så mycket tid på att förse sina barn vid tidig ålder med aktiviteter och lärandesituationer i den utsträckning som Lareau (2002) beskriver, ligger enligt Vincent och Ball (2007) i existensen av en oro hos medelklassföräldrar över att deras barn inte ska kunna upprätthålla det typ av liv som de själva har. Att sätta barn i aktiviteter är således en strategi för reproduktion av social klass, med hjälp av de förmåner som kommer genom talanger och rätt sorts erfarenheter. Intressant med denna studie är också att aktivitetens art inte verkar spela någon roll och författarna ser inga samband mellan vissa typer av aktiviteter och större socialt erkännande. Det utmärkande är alltså antalet aktiviteter snarare än vilka aktiviteter.

I andra studier framkommer tecken på att klass inte bör ses som homogena grupper med likvärdiga uppsättningar av attityder och färdigheter. Även Irwin och Elley (2011) anser att medelklassens agenda kan ses i ljuset av deras oro för misslyckad social reproduktion. Men skillnader inom klassgrupperna förekommer och föräldrarnas säkerhet om barnens framgång

varierar och är inte klassbunden. Bara de föräldrar som inte ser barnens framtida framgång som självklar kommer att agera strategiskt vid val av aktiviteter och skolgång. Även arbetarklassens ambitioner att optimera sina barns skolmässiga framgång är varierad enligt denna studie, då vissa arbetarklassfamiljer har tydliga strategier för att uppnå detta mål, även om denna grupp mer begränsade resurser i hög grad spelar in och begränsar möjligheterna till framgång.

3.5. Välfärdssystemets utjämnande karaktär

Enligt Kihlbom m fl (2009) gynnar en god förskola alla barn. Bristande kvalitet i förskolan är däremot direkt hämmande för barns utveckling. ”De påfallande kvalitetskillnaderna mellan olika förskolor innebär att ett nytt slag av ojämlikhet har tillkommit.” (2009, s. 46). Denna ojämlikhet beror enligt författarna snarare beror på bristande kunskap om barns behov hos ansvariga politiker och föräldrar än ekonomiska förutsättningar. Svårigheten för föräldrar att bedöma och för ansvariga politiker och tjänstemän att organisera förskola är alltså enligt författarna ett större problem än vad ojämlikhet i socioekonomiska förutsättningar är för chanserna att hamna i en högkvalitativ förskola.

Författarna tar också upp klasskillnader i det att fattiga och arbetarklassbarn hämmas i sin kognitiva utveckling då språklig kommunikation mellan barn och förälder sker i mindre omfattning.

Persson (1990) visar att det i existerar skillnader mellan föräldrar som är fackligt anslutna till LO och de som är anslutna till TCO i Malmö. I allmänhet hade båda grupperna i studien förtroende för kommunal barnomsorg, men de skilde sig åt då LO-föräldrarna i större omfattning önskade ha familjedaghem. Detta förklaras i huvudsak med att förskolan kan ses som en institution som blivit anpassad efter medelklassnormer, medan familjedaghemmen i högre utsträckning är en mer hemlik miljö. I studien redovisas många likheter mellan grupperna, eller skillnader som inte kan beskrivas som påverkad av samhällsgrupp. Det kan tyda på att det vid den här tiden hade börjat bli vanligare och mer acceptabelt med offentlig barnomsorg i allmänhet, att synen på institutionen börjat normaliseras.

3.6. Skolverkets rapporter

I skolverkets rapport om barnomsorg (2007) dras slutsatsen att socioekonomiska skillnader mellan föräldrar som har barn i förskola i princip inte existerar längre, däremot är barn med

högutbildade föräldrar överrepresenterade i enskild verksamhet. Dessa skillnader har minskat en aning vid den allra senaste statliga uppföljningen av förskolans verksamhet (Skolverket, 2013).

4. Syfte och Frågeställningar

4.1. Syfte

Som ovanstående beskrivningar ger vid handen har förskolan i ett historiskt perspektiv varit klassbetingad. Från att i dess vagg ha varit filantropisk verksamhet, ren välgörenhet för fattiga, har den alltmer kommit att ingå i den gemensamma offentliga välfärden, som under andra hälften av 1900-talet i synnerhet handlat om kvinnors allmänna intåg på arbetsmarknaden, vilket i sig i huvudsak har varit en jämställdhetsfråga driven av personer från medelklass.

Det finns mycket kunskap om hur social reproduktion kan fungera redan vid barns tidiga ålder och hur olika typer av föräldraskap bidrar till att påverka dessa funktioner. Förskolan har som nämnts i den teoretiska genomgången, enligt ett flertal studier en funktion av att gynna barn från medelklassbakgrund och missgynna barn med arbetarklassbakgrund. Detta beror på en rad olika anledningar som i huvudsak har kopplats till föräldrarnas engagemang och kommunikation med sina barn.

Det har också tidigare visats att förtroende för förskolan skiljer sig åt mellan olika socioekonomiska skikt, vilket om så är fallet innebär att det finns stora föräldragrupper som har barn på förskola men som inte i lika hög utsträckning som andra känner tillit och förtroende för den institution som ansvarar för vården av deras barn under arbetstid.

Hanspers och Mörk skriver i en redogörelse av förskolan i ett konkurrensperspektiv:

Skulle det vara så att det finns två grupper av föräldrar, där den ena gruppen lägger ner stora ansträngningar på att hitta den allra bästa förskolan medan den andra gruppen tar den plats som finns ledig, så är risken uppenbar att barnen till den andra gruppen föräldrar får en sämre förskola. De föräldrar som inte gör ett val grundat på förskolornas kvalitet kan också antas välja den närmaste förskolan, vilket innebär att i de fall det finns betydande boendesegregation så kommer denna segregation även sprida sig till förskolan. (Hanspers & Mörk, 2011, ss. 38-39)

Författarna tangerar med sin hypotetiska diskussion just det som Lareau (2002) beskriver; att det finns en grupp aktiva föräldrar och en grupp passiva föräldrar. Att föräldrar som har möjlighet att

välja förskola efter kvalitet också får bättre kvalitet stöds även av Peyton m fl (2001) och van Ijzendoorn m fl (1998). Med detta är det inte sagt att förskolor nära hemmet per definition skulle vara sämre, däremot är sannolikheten att barnen skulle hamna i en förskola med samstämmig syn på uppfostran som den egna familjen mindre om man gör ett ickeval av förskolan.

- Syftet med studien är att undersöka om det existerar skillnader mellan föräldrar av olika socioekonomisk status i deras attityder till förskola

4.2. Frågeställningar

Utifrån detta syfte finns det en rad detaljerade frågeställningar som kan ställas. Utifrån tidigare studier om förskola söker skillnader i attityder till denna. Eftersom detta är en bred ingång ställer jag följande övergripande frågeställningar:

- Finns det en korrelation mellan socioekonomisk status och attityder till förskola?
- Finns det en korrelation mellan attityd till föräldraskap och attityder till förskola?
- Kan attityd till föräldraskap förklara skillnader mellan olika socioekonomiska gruppers attityd till förskola?

5. Forskningsdesign och Metod

5.1. Forskningsdesign

Min forskningsansats avser att problematisera attityder till förskola. Min hypotes är att föräldrar med olika socioekonomisk bakgrund, har olika inställning och attityder till förskola, och att detta hänger ihop med allmänt förhållningssätt till föräldraskap som i tidigare studier har kopplats ihop med socioekonomiska faktorer. I huvudsak blir min studie därmed av förklarande och teorikonsumerande karaktär, då fallet med förskoleattityder är i centrum och dessa analyseras i ljuset av tidigare forskning som gett varierande resultat (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, & Wängnerud, 2012).

Tidigare studier har visat att fenomenet med olika attityder till föräldraskap och förskola existerar (Persson, 1990) (Snickars & Ring Selvén, 2010) (Blom & Wallin, 2011) m fl. I huvudsak är dessa antingen gamla eller av kvalitativ karaktär. Exempel på de skillnader som studien avsett undersöka är därmed påvisade. Jag vill därför använda mig av statistisk design då jag vill undersöka huruvida dessa fenomen är omfattande och inte bara exempel, som i ett större perspektiv har ringa betydelse. Jag anser att kumulativiteten blir större, och även generaliserbarheten, av att göra en studie med kvantitativ karaktär. Med denna motivering väljer jag att göra en enkätundersökning som jag kompletterar med intervjuer i syfte att exemplifiera och levandegöra de resultat som enkätinsamlingen visar.

5.2. Urval

Det faktiska valet av förskola är under alla omständigheter väldigt komplext. Skawonius (2005) menar att motiveringen till ett skolval ofta baseras på vad man i efterhand upptäckt vara bra på en skola. Därmed är det svårt att synliggöra vilka preferenser ett val har baserats på om valet redan har skett. Blom och Wallin (2011) beskriver i sin studie metodologiska problem vid undersökningar direkt på förskolor. De menar att föräldrar som tidigare gjort ett val för äldre syskon är påverkade av respektive förskolas goda egenskaper. De upplevde dessutom att föräldrar till barn på föräldrakooperativa förskolor i hög grad försökte sälja in sin verksamhet, att de hade svårt att vara kritiska mot den förskola de själva bär ansvar för. Författarna rekommenderar därför att förlägga liknande studier till öppen förskola, och de lägger till att den gärna får göras på en ort med ett brett urval av olika förskolor att välja mellan.

Till detta kan även läggas att ett urval av förskolor som representerar olika kvalitativa inriktningar och skilda huvudmän gärna tenderar att skapa en överrepresentation av alternativ till vad jag kallar ”vanlig kommunal förskola”. Ofta påvisas t ex att föräldrakooperativ har en betydande majoritet av välbeställda föräldrar. Dock kan det minimala antalet föräldrakooperativ i förhållande till kommunal verksamhet inte motivera ojämlikheter på strukturell nivå. Därför är öppen förskola ett bra alternativ för enkätinsamling då ett strategiskt urval av förskolor skulle kunna ha en snedvridande effekt på resultatet.

Baserat på detta väljer jag att studera föräldrar som besöker öppen förskola. Ytterligare en stor fördel med öppen förskola är att det är en plats dit föräldrar kommer i mån av tid. Det är en plats där man kan vara och umgås med sitt barn när man är föräldraledig eller inte arbetar samtidigt

som man träffar andra föräldrar att umgås med. Det är vidare en i huvudsak stressfri miljö där det sannolikt finns tid till att fylla i enkäter. De öppna förskolor jag besökt ligger inom Göteborgs kommun. Detta motiverar jag med att det existerar stora demografiska skillnader inom kommunens gränser samtidigt som det existerar ett stort urval av förskoleformer.

Jag kategoriserar mitt urval som ett kvoturval (Trost, 2012), då de egenskaper, föräldraskap till barn som ännu inte börjat i förskola, i princip finns hos alla besökare på öppna förskolor. Då återstår frågan huruvida studiens validitet påverkas av detta urval, gör jag en så kallad "Faustian bargain", där jag baserat på praktiska nyttor försummar representativiteten i urvalet? För det första kommer studien bara kunna generaliseras till den grupp som besöker öppna förskolor. Förvisso kommer resultatets demografiska variation att avgöra huruvida besökare på öppna förskolan är att betrakta som representativa för olika samhällsgrupper. Det är därför viktigt att de öppna förskolor som besöks i studien är tillgängliga för besök av olika samhällsgrupper inom Göteborg.

Till detta måste frågan ställas: Är det en särskild kategori föräldrar som besöker öppen förskola? Baserat på teorierna om "barnet som projekt" är det ett rimligt antagande att öppna förskolan kan ses som en samhällsinstitution som i huvudsak utnyttjas av föräldrar med inställningen "barnet som projekt", och att de därmed inte är representativa för olika samhällsgrupper. Detta skulle kunna vara en brist som gör att resultatet blir missvisande i förhållande till föräldrar i allmänhet. I viss mån kan detta förebyggas genom geografisk representativitet, samt att ställa frågor som beaktar denna institution i enkäten. Dock skulle detta utfall vara ett resultat som i sig skulle vara intressant och det är inte att förringa att en biprodukt av denna studie kommer vara att ge svar på vilka som besöker öppna förskolor. Enligt Berg och Zetterström (1989) är den öppna förskolan i Göteborg i huvudsak en plats dit föräldrar går för att ha sociala kontakter vid föräldraledighet då man annars kan känna sig väldigt ensam. Detta gäller föräldrar i alla typer av områden i Göteborg, oavsett stadsdelens status. Jag kan därmed anta att det finns en social representativitet så länge urvalet av öppna förskolor speglar hela Göteborg. Trots denna eventuella validitetsbrist som diskuterats känner jag inte till något alternativ som bättre skulle kunna finna föräldrar vid rätt tidpunkt, både vad gäller barnens ålder och miljön för själva undersökningen.

5.3. Metod

5.3.1. Öppna förskolor

Baserat på Göteborgs Kommuns offentliga hemsida har samtliga listade öppna förskolor kontaktats för att förklara syftet med studien samt be om hjälp med att administrera enkäter under en angiven period. Brevet till de öppna förskolorna återfinns i appendix 1. Hjälpen har bestått av att lämna ut och samla in enkäter till föräldrar samt i den mån de haft möjlighet, hjälpt till att svara på föräldrarnas frågor. Enkäterna har levererats personligen till samtliga öppna förskolor, i syfte att få möjlighet till samtal och frågor. Varje lokal har tilldelats 30 enkäter, på förhand har jag ansett det vara rimligt att få in ca 20 enkäter från respektive deltagande öppna förskola, varför jag gjort en bortfallsanalys på varje öppen förskola som återlämnar färre enkäter än så.

5.3.2. Enkätens utformande

För att möta de frågeställningar som studien avser undersöka är enkäten konstruerad i tre avsnitt med tillägg för ett försättsblad som kortfattat beskriver syftet med studien och tackar för deltagandet. Enkäten finns i appendix 2. I huvudsak har jag använt mig av resultat och metod från Blom & Wallin (2011), Snickars & Ring Selvén (2010) och Persson (1990), vid utformandet av mina enkätfrågor. Alla tre har på olika vis studerat förskola efter socioekonomiska faktorer.

Den första delen av enkäten består av frågor som rör bakgrundsfaktorer, kön, ålder, familjestatus och inkomstuppgifter återfinns samt frågor som rör barnets ålder, tidigare barn mm. Frågan om vilken yrkesverksamhet respondenten har syftar till att gruppera kategorierna arbetaryrke och tjänstemannayrke. Eftersom jag inte vill använda termer kopplade till klass i enkäten väljer jag att fråga efter det faktiska yrket. I många fall är denna fråga ställd så att respondenten själv kryssar i arbetaryrke eller tjänstemannayrke, detta vill jag undvika eftersom det blir en godtycklig kategorisering baserad på respondentens egen uppfattning av yrkeskategori, och dels därför att komplexiteten bland dagens yrken inte alltid låter sig definieras enligt dessa premisser. Statistiska Centralbyråns Socioekonomiska indelning (SCB, 2013) har använts som guide vid kodning, men även den har många år på nacken varför yrkeskategoriseringen som variabel kan bli något uddlös. Jag motiverar användningen baserat på att jämförelse av resultaten skall kunna göras mot studier som har yrkeskategori som bakgrundsvariabel. Dock görs bara skillnad mellan typiska ”arbetaryrken” och ”tjänstemannayrken” medan alla gränsfall kategoriseras som ”annat”.

Den andra delen av enkäten avser att kontrollera hur respondenterna förhåller sig till teorier om föräldraskap. Dessa är inordnade i en ordinalskala för att kunna utröna skillnader i aktiviteter och frekvens på dessa. Aktiviteterna som frågas efter har någon av följande kriterier: Det skall vara institutioner som är offentliga, som är vanliga att besöka med barn, ha direkt nyttoeffekt eller vara exemplifierad av föregående teori. Vid kodning indexeras variablerna med syfte att dela upp föräldrar i högaktiva eller lågaktiva, för att jämföras mot idealtypen av föräldraskap som beskrivs genom "Barnet som projekt". Indexeringen kommer att göras både inkluderande och exkluderande variabeln "Hur ofta går du till öppen förskola" för att om möjligt se huruvida resultat skiljer sig åt på denna punkt. Detta för att möta validitetsproblemet med huruvida gruppen föräldrar som kommer till öppen förskola konsekvent är just den som kategoriseras som "barnet som projekt". För denna del saknar jag tidigare studier som kan ge handledning i operationaliseringen av teori på denna målgrupp, de operationella indikatorerna har jag utvecklat själv (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, & Wängnerud, 2012, ss. 54-55).

Den tredje delen av enkäten skall utforska om det finns skillnader i attityder till förskola. Vilken typ av barnomsorg man föredrar, vid vilken ålder barnen skall börja och vad man anser vara viktiga praktiska och kvalitativa faktorer vid valet av barnomsorg. Som mall har jag utgått från de variabler som Snickars & Ring Selvén (2010) har använt i sin studie, men jag har handplockat variabler som i någon mening har varit utslagsgivande, för att inte trötta ut respondenterna med frågor som jag kan anta inte är betydelsefulla. Det är i övrigt svårt att ställa frågor om egenskaper som i allmänhet kan tänkas vara goda. Vem svarar t ex nej på om personaltäthet är viktigt?

5.3.3. Analysram

Hur stor ska en skillnad vara för att anses utgöra en ojämlik struktur? Att på förhand avgöra en exakt skiljelinje för slutsatsdragning av den ena eller andra kategorin blir problematisk då faktorerna är många och verkligheten komplex. Jag ställer upp två huvudsakliga kriterier för slutsatsdragning av denna studies empiriska material:

- Slutsatser ska baseras på trender snarare än på enskilda exempel.
- Slutsatsdragning mellan olika grupper kan bara göras om väl definierade skillnader mellan grupperna kan påvisas.

Detta innebär i praktiken att för att kunna dra slutsats om korrelationer så som de frågas efter i frågeställningarna behöver jag med stöd av det empiriska underlaget kunna argumentera för tydliga och övergripande skillnader.

5.3.4. Intervjuer

Intervjuer kommer genomföras i syfte att illustrera de resultat som framkommer i studien med uttryck från föräldrar. Intervjuer kommer göras på två öppna förskolor som har väsentligen skild demografisk karaktär i stadsdelarna de ligger i. Intervjuerna baseras på samma utgångspunkter som enkäterna och skall i huvudsak ses som komplement till dessa. Intervjuguiden hittas i appendix 3.

5.4. Validitet och reliabilitet

Validiteten på studien, eller avsaknad av systematiska fel, hänger i huvudsak på att variablerna på enkäterna kontrollerar för just det som de är avsedda att kontrollera för och att urvalet är välmotiverat. Genom att använda mig av tidigare studiers exempel kan Bakgrundsvariablerna är av väletablerad karaktär och frågar efter olika delar av socioekonomiska förhållanden. Även de frågor som ställs om förskola baseras på tidigare studier. Därmed kan jag hävda god resonemangsvaliditet (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, & Wängnerud, 2012). Operationaliseringen av attityd till föräldraskap är av mer oprövad karaktär, men eftersom aktivitetsgrad är central inom de teorier som jag utgår ifrån bör detta vara en markör för de skillnader jag antar existera.

Reliabiliteten, frånvaron av osystematiska fel, delar jag upp i två perspektiv. Det första hänger på att enkäten är författad på ett sådant vis att respondenterna uppfattar frågorna likvärdigt och att de skattar värdena likvärdigt. För att öka reliabiliteten är enkäten noggrant testad i två omgångar på förhand och omgjord efter den feedback som dessa rundor har gett. Dels gör jag personliga besök på förskolorna för att kunna förklara studiens och de enskilda frågornas syfte med den personal som hjälper till med enkäterna på respektive öppen förskola.

Det andra är systematiken i kodningsförfarandet. För att tillmötesgå detta kommer jag i efterhand granska kodningen av 10 slumpvis utvalda enkäter. I det fall dessa inte skiljer sig mot första kodningen antar jag att noggrannheten i kodningen varit tillförlitlig.

6. Resultatredovisning

6.1. Resultatredovisning inledning

Av samtliga kontaktade öppna förskolor blev det till slut femton som ansåg att de hade tid att hjälpa mig med studien. Dessa femton hade en geografisk spridning över Göteborgs kommun som täckte samtliga stadsdelar utom Örgryte/Härlanda och Majorna/Linné. Tre av dessa öppna förskolor drevs i Svenska kyrkans regi. Generellt kan sägas att oavsett i vilken stadsdel de öppna förskolorna låg befann de sig alltid i kvarter som karaktäriserades av flerbostadshus med undantag av de som drevs av kyrkan. Sammantaget fick jag ett underlag på 268 enkäter. Samtliga signifikansvärden, dvs hur sannolikt det är att motsvarande resultat inte är slumpmässig, kommer redovisas enligt gängse modell: *=95% sannolikhet, **=99% sannolikhet och ***=99,9% sannolikhet. Resultat utan statistisk signifikans kommer redovisas endast i undantagsfall.

Intervjuerna som har gjorts blev av låg kvalitet. Eftersom dessa hade en kompletterande karaktär bokades inte några tider med respondenterna utan med respektive öppen förskola där intervjuerna gjordes. Detta gjorde t.ex. att inga tolkar bokades då vi inte visste vilka föräldrar som skulle dyka upp vid en given tidpunkt. Stressnivån vid intervjuerna då ett barn samtidigt skulle passas gjorde att både jag själv och respondenterna påverkades. Därför uteblir intervjuerna ur resultatredovisning och analys.

6.2. Bortfallsanalys och reliabilitetsgranskning

På förhand hade jag ansett det vara rimligt att kunna få tillbaka omkring 20 enkäter från respektive öppen förskola. I det fall jag har fått färre än 20 har jag frågat personalen som hanterat enkäterna varför de tror att inte fler enkäter har fyllts i. Det är i huvudsak två anledningar som framkommit. Det första är att enkätens frågor är för svåra att förstå och besvara för invandrare med brister i det svenska språket. Detta problem uppmärksammades redan då jag delade ut enkäterna då det från vissa håll antydde att jag borde haft dem översatta till somaliska och arabiska. Även de öppna förskolor som återlämnat fler än 20 enkäter och som ligger i invandratäta områden har få respondenter som klassificerar sig själva som annat än svenskar eller som inte har svenskt medborgarskap. Hela 86 procent av respondenterna identifierar sig som svenskar och 94 procent av dem har svenskt medborgarskap. Detta betyder i praktiken att jag kan

anta att gruppen invandrare som besöker öppna förskolor konsekvent har uteslutits ur studien vilket gör att slutsatser om skillnader av bakgrundsvariabeln etnicitet inte kommer att kunna dras.

Den andra huvudsakliga förklaringen av bortfall är att tidsintervallet för hanteringen av enkäterna har varit för kort i förhållande till verksamhetens öppettider. Vissa har öppett två gånger i veckan i några timmar medan andra har öppett hela veckan både för- och eftermiddag. Detta i samband med andra omständigheter, t.ex. att personal har varit sjuk, förklarar en del av bortfallet. Denna typ av generellt bortfall påverkar inte någon särskild grupp föräldrar vilket gör att det inte påverkar utfallet av resultatet i förhållande till studiens syfte.

Vid reliabilitetsgranskning av tio slumpvis utvalda enkäter för kontroll av rätt kodning visade det sig att samtliga hade kodats i enligt kodmall och jag bedömer reliabiliteten vid kodningsförfarandet som god.

6.2. Enskilda kommentarer på enkäten

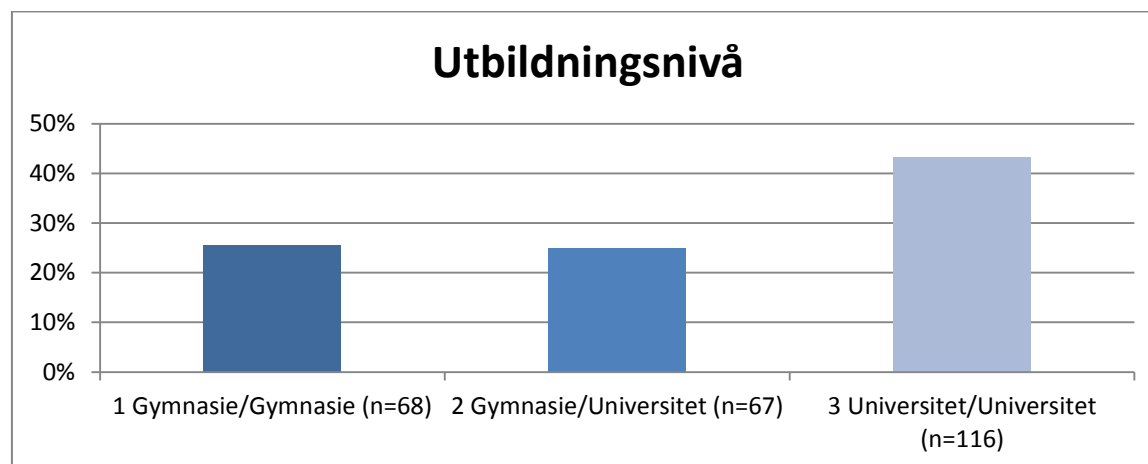
Jag har fått en del kommentarer på frågorna, vilket jag redovisar då det är intressant i förhållande till studiens validitet och reliabilitet. Några föräldrar som har äldre barn, men är föräldralediga med sitt senaste, har haft svårt att bedöma vilket barn som avses vid frågorna om aktiviteter. Detta kan medföra att försiktighet bör göras vid slutsatsdragning om aktivitetsvanor för denna grupp. Vid frågan om inkomst så har det i vissa fall varit oklart om det frågas efter inkomst i vanliga fall eller inkomst vid föräldraledighet. Denna brist är olycklig och i efterhand framstår det som en självklarhet att detta skulle ha definierats i enkäten. I stora drag kommer detta ändå vara användbart som analysvariabel, men i det fall resultatet visar stora skillnader mellan olika inkomstgrupper måste detta tas i beaktande. En respondent som presenterat sig själv som forskare undervisande i metodikkurser kommenterade att enkäten var för lång, men förutom gruppen av invandrare finner jag inga indicier på att respondenter har "tröttnat" på att fylla i enkäten eller låtit bli att lämna in den.

6.2. Deskriptiv statistik av socioekonomiska variabler

Det är framförallt tre huvudsakliga mått på socioekonomisk status som jag kommer att använda vid analyserna. Det första är utbildningsbakgrund (tabell 1). Jag har gjort ett index av variablerna 7 och 8 som frågar efter respondentens högsta examen respektive partners högsta examen. De tre kategorierna motsvarar 1: om båda föräldrarna maximalt har gymnasieexamen, 2: minst en av

föräldern har universitetsutbildning och 3: Båda föräldrarna har universitetsutbildning. Tolv respondenter är ensamstående och fränfaller därmed från analysen, ytterligare 5 har missat att svara på någon av variablerna.

Tabell 1 Index Utbildningsnivå N=268, missing n=17 (6,3%),

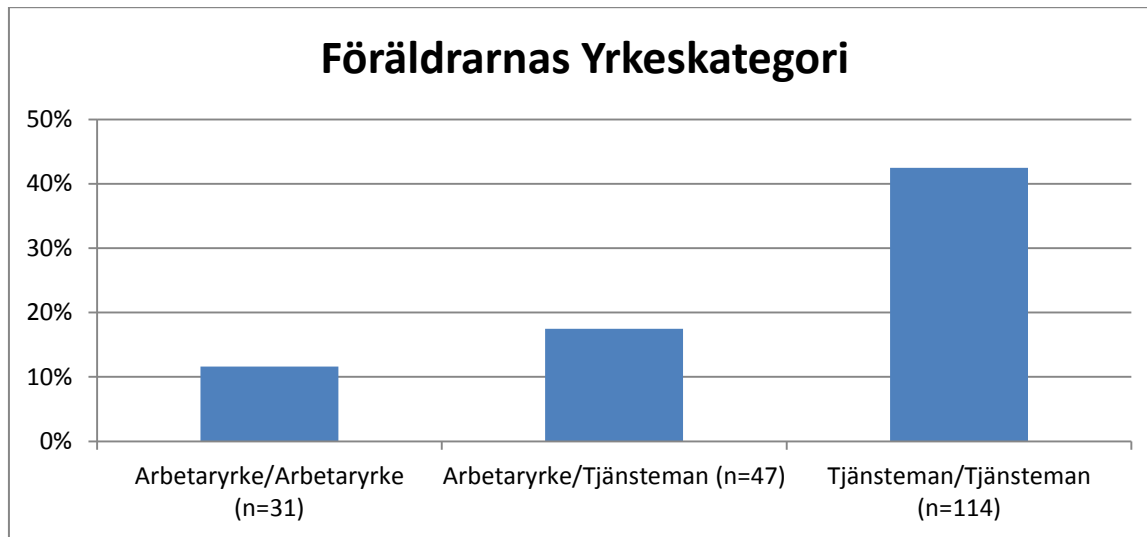

Vi kan se en tydlig övervikt av familjer med två universitetsutbildade föräldrar (43,3%), medan båda de andra två kategorierna fördelar sig runt 25%.

Den andra variabeln för socioekonomisk status är Index Yrkeskategori (tabell 2). Detta index är skapat på liknande vis som föregående men baseras på föräldrarnas yrkeskategorisering. Den kategoriseras enligt följande 1: Båda föräldrarna arbetaryrke 2: minst en av föräldrarna har tjänstemannayrke och 3: båda föräldrarna har tjänstemannayrke. Kategorierna student, arbetslös och annat utgår ur analysen då en definition på deras socioekonomiska status är diffus. Detta medför att antalet analyserade enheter minskar och påverkar den statistiska analysen.

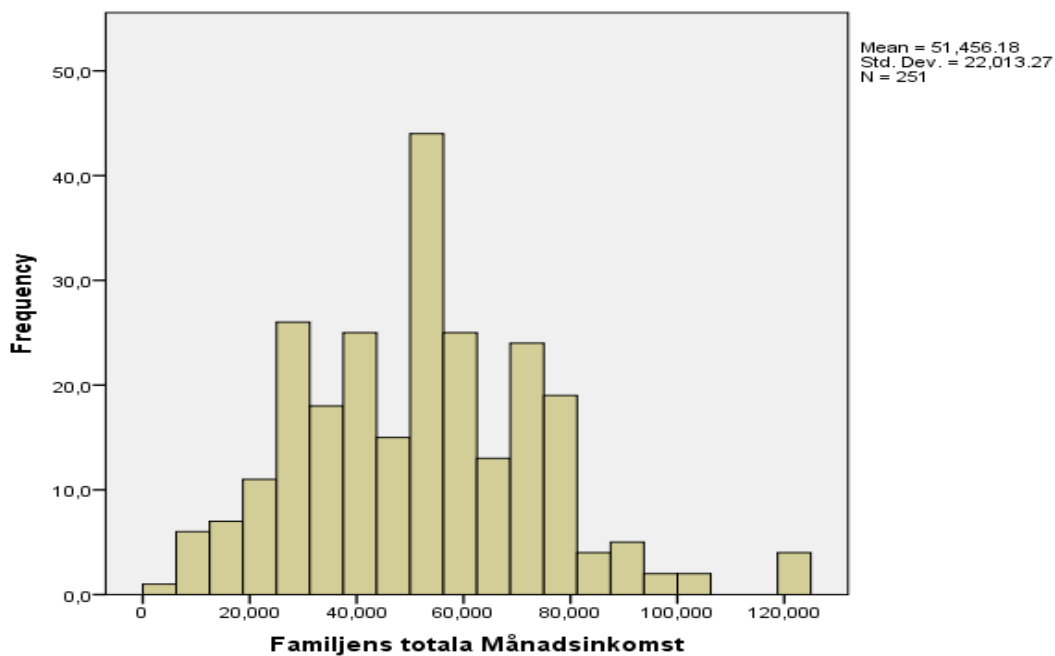
I tabellen ser vi att antalet familjer där båda föräldrarna har tjänstemannayrken sammanfaller med andelen familjer som har två universitetsutbildade föräldrar i tabell 1. På grund av den stora skillnaden i antalet giltiga enheter kommer analyser med detta mått inte att få lägre signifikansnivå.

Tabell 2 Index Yrkeskategori N=268 missing n=76 (28,4%)

Den tredje variabeln som kommer användas vid analyser är familjens månadsinkomst. Inkomstskillnaderna fördelar sig enligt tabell 3.

Tabell 3 Histogram Familjens månadsinkomst i kr

Medelvärdet för inkomster bland respondenterna ligger på drygt 51 000 kronor och har en i övrigt förhållandevis jämn fördelning av hög och låginkomsttagare. Det skall iakttas viss försiktighet vid slutsatsdragning baserad på denna variabel då exempel finns på skillnader i respondenternas definition av månadsinkomst, om det är vid normal inkomst eller vid föräldraledighet som räknas. Elva föräldrar erhåller social- eller bostadsbidrag.

I övrigt har respondenterna i undersökningen varit 75 procent kvinnor, genomsnittsåldern är 32 år och sträcker sig mellan 19 och 45 år. Bostadsform är fördelad tämligen jämt, 38 procent bor i eget hus, 27 procent i bostadsrätt och 35 procent i hyreslägenhet.

6.3. Förhållande mellan bakgrundsvariabler och Barnet som projekt/Concerted cultivation

6.3.1. Regressionsanalyser

Vid analys av variablerna som syftar till att se om föräldrarna i studien visar drag av de studier som förklarar Barnet som projekt/Concerted cultivation har jag gjort två olika variabelindex som skall jämföras med bakgrundsvariablerna.

Det första indexet består av aktiviteter vilka alla innebär att lämna hemmiljön, och som enligt tidigare teori ska vara överrepresenterat av medelklassföräldrar snarare än av arbetarklassföräldrar. De variabler som ingår är besök på babysim, babyrytmik, bibliotek, öppen förskola, museum, djurpark och större offentlig lekplats. Variabelvärdena är summerade, vilket ger ett minsta värde på 7 och ett maxvärde på 35. Cronbachs Alpha-test på detta index ger ett värde på 0,44 vilket i sig inte är nog för att korrelationen mellan variablerna ska anses tillräcklig för att fungera som ett index. Samtidigt får man inte glömma bort att det är teorin som skall mätas och inte indexet, varför detta ändå används. Eftersom variablerna utbildningsnivå och yrkeskategori är ordinalskalor analyseras dessa som dummyvariabler vid regressionsanalys.

Tabell 4 Regressionsanalys Aktivitetsindex 1/Utbildningsnivå

Model		Coefficients ^a				
		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	Konstant (Gymnasie/Gymnasie)	15,927	,391		40,730	,000
	Gymnasie/Universitet	,948	,591	,112	1,605	,110
	Universitet/Universitet	2,108	,513	,288	4,112	,000

a. Dependent Variable: IndexAktivitetÖF

Regressionsanalysen med dummyvariabler av föräldrarnas utbildningsnivå (tabell4) visar att medelvärdet på aktivitetsindexet för föräldrar utan högskoleutbildning är 15,9***. Effekten av att en av föräldrarna har universitetsutbildning är 0,948 (ej signifikant), medan effekten av att båda föräldrarna är universitetsutbildade är 2,1***.

Regressionsanalysen av bakgrundsvariabeln yrkeskategori i förhållande till aktivitetsindex 1 visar att konstanten, dvs medelvärdet av att båda föräldrarna har arbetaryrken är 15,3***. Effekten av att ena föräldern har tjänstemannayrke är 1,8* medan effekten av att båda föräldrarna har tjänstemannayrke är 2,5***.

Tabell 5 Regressionsanalys Aktivitetsindex 1/Yrkeskategori

Model		Coefficients ^a				
		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	Konstant : Arbetaryrke/Arbetaryrke	15,290	,604		25,308	,000
	Arbetaryrke/ Tjänstemannayrke	1,849	,793	,225	2,333	,021
	Tjänstemannayrke/ Tjänstemannayrke	2,533	,682	,358	3,714	,000

a. Dependent Variable: IndexAktivitetÖF

Regressionsanalysen av månadsinkomst (tabell 6) visar att aktivitetsnivån på indexet ökar med 0,2* enheter för varje 10 000 kr familjen tjänar.

Tabell 6 Regressionsanalys Aktivitetsindex 1/ Månadsinkomst

Model		Coefficients ^a				
		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Konstant)	15,978	,584		27,366	,000
	Familjens totala Månadsinkomst (per 10 000kr)	,230	,000	,138	2,169	,031

a. Dependent Variable: IndexAktivitetÖF

Det andra variabelindexet är baserat på aktiviteter i hemomgivning samt nyttjande av den utökade familjen för omsorg av barnet. Det är sammanslaget av variablerna: hemlekplats, hur ofta man umgås hemma hos vänner med egna barn på dagtid, hur ofta barnet passas av nära vän och hur ofta barnet passas av nära släkting. Det senare indexet skall enligt tidigare teori ha en övervikt av arbetarföräldrar.

Samtliga av de tre oberoende variablerna visar vid regressionsanalys av index 2 mycket små skillnader som inte är signifikanta, därför redovisar jag inte tabellerna för sig.

6.3.2. Concerted cultivation i perspektiv

Jag kan alltså konstatera att samtliga av de tre bakgrundsvariablerna utbildningsgrad, yrkeskategori och månadsinkomst har en positiv korrelation med frekvens av aktivitet. Det finns däremot ingen statistiskt signifikant korrelation med mellan bakgrundsvariablerna och de variabler som testar skillnader i hembaserade aktiviteter och hjälp av den utökade familjen.

Dessa resultat måste ses i förhållande till vad de egentligen innebär. Även om signifikansnivåerna på skillnaderna av aktivitetsindexet är tillräckliga, dvs sannolikheten att slumpen skulle generera samma värde är mindre än 5 procent*, så innebär en effekt av 2,5 enheter (tabell 5) på aktivitetsindexets skala där medelvärdet för konstantens variabel är 15,2, att denna effekt i verkligheten innebär en mycket liten skillnad, att en familj gör två aktiviteter en gång mer per år,

eller en aktivitet en gång mer i månaden . Resultaten får därför tolkas som att jag inte finner något stöd för att begreppen ”Barnet som projekt” eller ”Concerted cultivation” är relevanta som förklaringsmodell av attityder till föräldraskap.

Däremot är det en väldig uppslutning av familjerna som besöker öppen förskola en gång i veckan eller mer, detta oavsett bakgrund. Det är inte uteslutet att det finns en gemenskap bland föräldrarna som besöker öppen förskola att ha en ”barnet som projekt”-inställning. Att mitt urval alltså skulle kunna snedvrída resultatet.

Jag konstaterar att empirin från denna studie visar på mycket små skillnader i attityder till föräldraskap i förhållande till socioekonomisk status.

6.4. Förhållandet mellan bakgrundsvariabler och skillnader i attityder till förskola.

Eftersom det är många variabler som kommer att beskrivas under detta kapitel kommer jag inte visa några regressionsresultat i tabeller då det skulle bli en oöverskådlig röra av tabeller. Istället kommer resultaten beskrivas i text.

6.4.2. Ålder som barnet skall börja i förskola

Även om det är små skillnader så kan man skönja en tendens att i familjer där båda föräldrar har universitetsutbildning i högre utsträckning låter sina barn börja tidigare i förskolan. Andelen barn till två universitetsutbildade föräldrar som börjar vid åldern 12-17 månader respektive 18-24 mån är 25 respektive 56 procent. Motsvarande siffra för icke högskoleutbildade föräldrar är 19 respektive 43 procent. Andelen föräldrar som inte vet när deras barn ska börja i förskola är å andra sidan betydligt högre för den senare gruppen. Hela 33 procent av denna grupp har kryssat i att de inte vet när barnet skall börja i förskola. För gruppen med två universitetsutbildade föräldrar är denna siffra bara 13 procent. Föräldragruppen som har en utbildad förälder uppvisar högst andel barn som börjar vid åldern 12-17 månader och lägst andel barn som börjar vid 18-24.

Vad gäller familjens medelinkomst kan jag konstatera att barngruppen som börjar vid 12-17 månader är medelinkomsten 52 789 kr (n=64), gruppen 18-24 månader 56 130 kr (n=115) och gruppen som inte vet när barnet skall börja 40 019 kr (n=51). Gruppernas standardavvikelse ligger mellan 19,9 t kr och 22,1 t kr.

Bakgrundsvariabeln yrkeskategori samvarierar i hög utsträckning med utbildningsnivå varför jag inte särskilt analyserar detta resultat. Variabeln bostadsform har också en närmast total samstämmighet med utbildningsgraden, där boende i hus motsvarar dubbelt högutbildade föräldrar, boende i bostadsrätt motsvarar en familj där bara en förälder har högskoleutbildning och boende i hyreslägenhet motsvarar siffrorna för icke högskoleutbildade föräldrar.

Detta resultat pekar på att det finns vissa skillnader som har med socioekonomisk bakgrund att göra. Jag har kontrollerat för variablerna vilken ålder barnet har vid ifyllandet av enkäten, man skulle kunna anta att föräldrar till lite äldre barn är mer säkra på när barnen börjar i förskola, men det finns bara minimala skillnader. Man kan även tänka sig att barn som har syskon börjar tidigare i förskola. Det finns en tendens att de som svarat ”vet ej” i lite mindre omfattning har barn som redan går i förskola (20% i jämförelse mot ca 30% i de två andra grupperna).

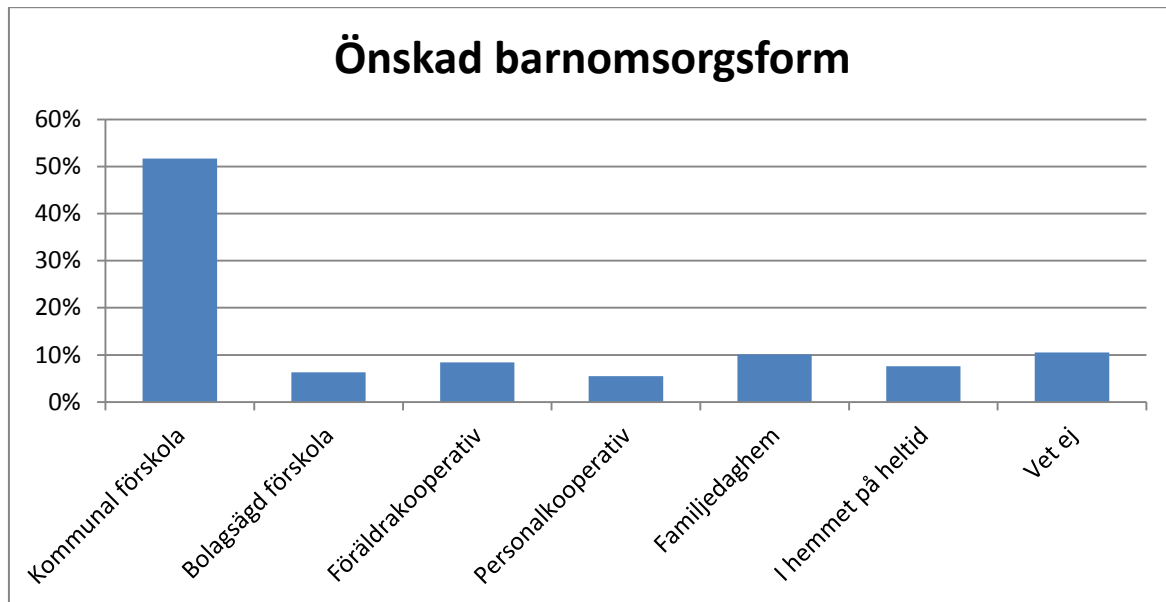
6.4.3. Självssäkerhet, huvudman och förtroende för förskola i allmänhet

På variabeln hur självssäker föräldrarna är på hur de vill ha sin barnomsorg är genomsnittet 5,2 där sju motsvarar helt säker. Inga signifikanta skillnader går att utläsa på någon av de tre bakgrundsvariablerna. Däremot visar variabeln kön att effekten av att vara man är en minskning i storleksordning -0,6 i förhållande till kvinnor

De flesta föräldrar önskar ha en kommunal förskola för sina barn. Drygt hälften av alla svar visar på denna önskan (tabell7).

Vid en jämförelse av utbildningsbakgrund och önskan av förskola visar det sig att icke högskoleutbildade föräldrar i högre utsträckning önskar ha kommunal förskola (58%, n=33) än familjer med en högskoleutbildad förälder (51%, n=29) och familjer med två högskoleutbildade föräldrar (49%, n=50). En jämförelse av resterande grupper vore mycket spekulativ då respektive grupps föräldraantal är minimal. En jämförelse av yrkeskategorierna visar att familjer där båda föräldrar har arbetaryrken önskar 67% (n=22) av denna grupp kommunal förskola medan de andra två yrkesgruppernas procentandel är oförändrade i förhållande till utbildningsgraden. Eftersom antalet enheter i denna grupp är så få bör resultatet tas med försiktighet. Medelvärdesanalysen av månadsinkomst visar på små och osäkra skillnader.

Tabell 7 Önskad barnomsorgsform n=238 missing=30

Vad gäller för det uppskattade förtroendet för kommunal förskola i allmänhet ligger det totala medelvärdet på 4,5 av 7, vilket kan tolkas som att man håller med lite lagom om att man har förtroende för kommunala förskolor i allmänhet. I studien kan det inte påvisas några skillnader mellan grupperna i de tre huvudsakliga bakgrundsvariablerna. I denna variabel skulle man kunna anta att det finns skillnader mellan familjer som har äldre barn som går i förskola, men inte heller där går det att påvisa några signifikanta skillnader. Vad gäller förtroende för bolagsägda förskolor ligger medelvärdet på 3,9. På denna variabel existerar lite större förtroende hos föräldrar med två högskoleutbildningar än för föräldrar utan eftergymnasial utbildning med en effekt på 0.5*.

6.4.4. Resurser som kan påverka förskoleval

För familjer som kommer behöva förskola vid obekväma tider, som här har definierats som innan kl 07:00 och efter kl 17:00, är genomsnittet för familjer utan eftergymnasiala studier 3,8 av 7. Effekten av att ha en förälder med högre utbildning är i princip ingen medan effekten av två högskoleutbildningar är -1**. Skillnaden mellan yrkeskategorierna är ännu tydligare, genomsnittet för två föräldrar med arbetaryrken är hela 5. Effekten av att en förälder är tjänsteman är -1,2* och effekten av att båda föräldrar är tjänstemän är -2,1***. Skillnaderna i förhållande till inkomst är däremot inte påvisbar. Det finns alltså en skillnad i socioekonomisk status i förhållande till denna variabel.

Föräldrarnas skattning av om mor- eller farföräldrar kommer hjälpa till vid hämtning eller lämning uppvisar samma tendens som föregående variabel men med mindre skillnader. Effekten av dubbelt tjänstemannaskap är $-0,8^*$ och dubbel högskoleutbildning $-0,9^{**}$.

Variabeln ”Uppskattade resurser att delta i föräldrakooperativ förskola” visar inga skillnader mellan olika grupper.

6.4.5. Uppskattningar av vad som är viktigt vid valet av förskola

De viktigaste faktorerna har angivits vid valet av förskola är att förskolan har ett gott rykte, nära till hemmet, hög personaltäthet och bra ute- och inomhusmiljöer. I tabell 8 redovisas genomsnittet för samtliga variabler. Frågan lyder ”följande tycker jag är avgörande vid mitt val av förskola”. Skalan går mellan 1 och 7 där 1 motsvarar påståendet ”stämmer inte alls” och 7 ”stämmer helt”.

Tabell 8 Faktorer vid val av förskola i medelvärden

Vid en jämförelse mellan bakgrundsvariabeln utbildningsgrad framkommer inga omfattande skillnader. På variabeln särskild pedagogisk inriktning är effekten av att båda föräldrar är högskoleutbildade $-0,6^*$, på ute och inomhusmiljön är effekten $0,4^*$ för denna grupp och variabeln åldersblandade grupper $0,5^*$. I variabeln personaltäthet sticker gruppen som bara har en förälder med högre utbildning ut med en effekt av $0,5^{**}$.

Bakgrundsvariabel yrkeskategori visar liknande skillnader. Effekten av att båda föräldrar är tjänstemän på variabeln rykte är $-0,5^*$ och på vikten av religion $-0,7^{**}$. På variabeln personaltäthet visar gruppen som har en tjänsteman i familjen störst effekt, $0,5^*$, denna kategori har också störst effekt på vikten av genusarbete med $0,8^*$. Här återfinns, liksom för variabeln personaltäthet i föregående stycke, ett icke linjärt samband mellan högre utbildning/yrkeshierarki och attityd till faktorer i förskola vilket är bekymmersamt då det antyder att det antingen är för få enheter som analyseras trots signifikansnivå och/eller att skillnaderna beror på andra faktorer än socioekonomisk status.

Bakgrundsvariabeln månadsinkomst visar mycket små skillnader i några fall som understiger en effekt om 0,2 enheter per 10 000 kr, varför jag inte vidare redovisar resultat för denna kategori utan gör tolkningen som det inte existerar några nämnvärda skillnader.

6.5. Sammanfattning resultat

Vid en sammanfattning av resultatredovisningen konstaterar jag att studiens empiri visar mycket små skillnader i korrelationen mellan socioekonomisk status och respondenternas attityder till föräldraskap.

Vad gäller attityderna till förskola visar empirin att det existerar vissa skillnader mellan familjer med olika socioekonomisk status. Föräldrar med högre utbildningsgrad har i lite högre omfattning planerat när barnen skall börja i förskola. Föräldrar med lägre utbildningsgrad tenderar att i större omfattning önska kommunal förskola än högutbildade föräldrar. Föräldrar som har arbetaryrken och föräldrar utan högskoleutbildning behöver i högre utsträckning barnomsorg på obekväma tider.

Vad gäller attityder till enskilda kvalitéter på förskola som föräldrarna värderar vid valet av densamma finner jag vissa små skillnader men jag konstaterar att det i huvudsak inte går se någon korrelation mellan socioekonomisk status och värdering av olika kvalitéter på förskola.

7. Diskussion och slutsatser

7.1. Barnet som projekt

Resultatet i studien visar att det är mycket liten korrelation mellan socioekonomisk status och teori om barnet som projekt. Detta väcker en rad frågor:

Finns inte dessa skillnader? Är resultatet ett utslag av felaktigheter i urvalet? Är operationaliseringen missriktad vilket lett till dålig resultatsvaliditet?

I Halldén (1986) och Lareau (2002) framstår själva aktiviteterna och det aktiva engagemanget som en central markör som särskiljer föräldrars attityd till uppfostran. Samtidigt är föräldrarnas kommunikation med barnen minst lika viktig. I de studier som visar skillnader i aktiviteter är ingen gjord på små barn. Det skulle mycket väl kunna vara så att barnen i denna studie ännu är så små att föräldrarna inte engagerat barnen i olika aktiviteter. Samtidigt visar resultatet i denna studie att många föräldrar besöker de institutioner som nämns i enkäten, men utan att socioekonomisk bakgrund kan förklara skillnaderna. Därför tolkar jag det inte som att operationaliseringen i sig har låg validitet. Däremot skulle man kunna göra tolkningen av dessa teorier som att de snarare skall kopplas till föräldrarnas föreställningar och motiv än statistiska frekvenser av aktivitet. Detta innebär att bakomliggande tankar som leder till ett mönster av beteende skiljer sig från mängd av aktiviteter. Men då är teori om Concerted cultivation missvisande. Kanske är det så att denna typ av fenomen är mer lämpad att analyseras genom kvalitativ metod.

Att besökare på öppna förskolor i huvudsak skulle dela tanken om ”barnet som projekt” är en möjlighet som inte kan uteslutas. Denna slutsats skulle i så fall peka på att socioekonomisk status inte förklarar attityd till föräldraskap. Tanken att attityd till föräldraskap är klassöverskridande (Irwin & Elley, 2011) ligger nära tillhands men faller utanför denna studies empiriska underlag för att belägga.

7.2. Attityder till förskola

Skillnaderna i attityder till förskola i förhållande till socioekonomisk status har visat sig vara små och framförallt handlat om att högre utbildade föräldrar i större utsträckning planerar när barnet skall börja förskola. Det är ingen skillnad i vilken ålder respektive grupps barn ska börja, men de

med högre socioekonomisk bakgrund visar större säkerhet i detta val. Detta bör jämföras med att det är mycket små skillnader i hur föräldrarna uppskattat sin självsäkerhet på hur barnets omsorg skall vara.

Föräldrar med lägre utbildning tenderar att vilja ha kommunal förskola i större omfattning än högutbildade. Föräldrarna utan eftergymnasial utbildning önskar 58 procent denna form medan föräldrar med två eftergymnasiala utbildningar ligger på 49 procent.

Persson (1990) finner i sin studie att LO-anslutna föräldrar i större utsträckning värderar familjedaghem högre än föräldrar som är anslutna till TCO, varpå slutsatser kan dras om social snedfördelning inom barnomsorgen. Skillnaden mot den här studien i Göteborg är intressant, då föräldrar med högst gymnasial utbildning i högre grad önskar ha sina barn i kommunal förskola än familjer där båda föräldrar har eftergymnasial utbildning. Skillnaden mellan grupperna är ungefär lika stor i båda studierna. I det fall man tar yrkeskategori med som variabel, vilken i sig är mer jämförbar mot studien i Malmö då den senare har sitt urval baserad just på yrkeskategori, visar det sig att det är en ännu större andel av föräldrar med lägre socioekonomisk status som föredrar kommunal förskola. Dock skall som tidigare påtalats beaktas att denna variabel har ett lägre antal analysenheter. Resultatet visar att det skett en förskjutning av värderingar där familjer med lägre socioekonomisk status åter uppskattar förskolan som institution. Hur mycket detta beror på den i allmänhet mycket större behovstäckning av förskola som finns idag måste beaktas.

Den sammanlagda andelen respondenter i denna studie som önskar någon form av förskola som förstahandsval är 71,9 procent. Därtill skall läggas att ca 10 procent svarat vet ej och potentiellt önskar förskola som barnomsorg. I skolverket (2013) framgår att 92 procent av alla barn i förskoleålder går i någon form av förskola idag. Diskrepansen mellan denna studies resultat om önskad barnomsorg och andel barn i förskola är alltså 10-20 procent beroende på hur man ser på ”vet ej”-kategorin. Är denna diskrepans ett resultat av urvalet på öppna förskolor eller finns det en stor grupp föräldrar som önskar andra former av barnomsorg än vad som är tillgängligt?

7.3. Åter till syfte och frågeställning

Syftet med studien var att undersöka om det existerar skillnader mellan föräldrar av olika socioekonomisk status i förhållande till deras attityder till förskola. Min frågeställning handlade om huruvida det finns en korrelation mellan socioekonomisk status, attityder till föräldraskap och

attityder till förskola. Då jag inte funnit stöd för sambandet mellan socioekonomisk status och attityd till föräldraskap har fokus legat på kopplingen mellan socioekonomisk status och attityder till förskola. Jag har funnit stöd för att det finns vissa skillnader i förhållandet mellan attityder till förskola och socioekonomisk bakgrund men inte vad gäller olika kvalitativa faktorer ifråga om förskolans egenskaper. Jag ser därmed ingen antydning till att det skulle existera några strukturella ojämlikheter. Dock är det olyckligt att invandrare i allmänhet har fallit bort i studiens underlag, då det är en grupp som kan tänkas ha stora skillnader i kulturella preferenser om barnuppfostran, både inom gruppen och i jämförelse med kulturella svenskar.

Snickars och Ring Selvéns (2010) resultat som visar att det finns stora skillnader mellan olika socioekonomiska grupper framstår i detta perspektiv som mycket överdrivna. I deras fall beror det i huvudsak på att de gör ett strategiskt urval som de behandlar med kvantitativ metod. Även Blom & Wallin (2011) visar att det finns socioekonomiska skillnader i preferenser mellan olika förskoleformer. Detta är ett resultat som jag med så få respondenter som önskat ha andra former av omsorg än kommunal förskola varken kan stödja eller ifrågasätta. Dock kan jag konstatera att empirin i denna studie ändå visar att önskan om alternativa förskoleformer är liten i förhållande till kommunal förskola, oavsett socioekonomisk status. I den mån det existerar ojämlikheter i förskolor framstår det i ljuset av denna studie som att de antingen är, som Kihlbom m fl (2009) beskriver, en blind ojämlikhet som hänger samman med organisatoriska brister och svårigheterna till föräldrars insyn, eller kopplade till boendesegregering, då närheten till bostad alltså skattas mycket högt bland alla grupper.

8. Avslutande reflektioner och vidare forskning

Att det som Hanspers och Mörk (2011) beskriver skulle finnas två kategorier av föräldrar varav den ena gör aktiva kvalitativa val medan den andra inte gör det framstår i ljuset av denna studie som en tämligen verklighetsfrämmande beskrivning, åtminstone att det skulle definieras av ojämlikhet i socioekonomisk status. Kanske är det så att rädslor för den ojämlikhet som ibland målas upp i grundskola och gymnasium spiller över även på förskolan, särskilt när det talas om avreglering och konkurrens i välfärdssystemen.

Det mest uppenbara området för vidare forskning är att studera huruvida de barnomsorgsmöjligheter som existerar idag passar familjer som inte har svensk bakgrund. Tidigare studier i Sverige

har förbisett denna grupps eventuella alternativa intressen Detta kan möjligtvis förklaras av ett visst ointresse för ämnet bland forskare de senaste tjugo åren. Inte desto mindre utmålas denna grupp som den nya underklassen och utsätts för stigmatisering. Dessa studier kräver tillgång till språkliga resurser som kan vara svåra att uppbåda vid studentuppsatser.

Kvalitativa studier på skillnader inom förskolor kan nog vara mer givande för förståelsen av kopplingen till föräldraskap och ojämlikheter. Behandlas barn olika på olika förskolor? Skapas det skillnader i förskolan? Behandlas barn till föräldrar som ställer krav på förskolan annorlunda än andra barn. Genom observationsstudier och intervjuer skulle detta sannolikt vara mer givande för förståelse av den verklighet som studeras än de små skillnader som påvisas i en studie av kvantitativ karaktär som denna.

Litteraturförteckning

- Ambjörnsson, F. (2003). *I en klass för sig. Genus, klass och sexualitet bland gymnasietjejer*. Stockholm: Ordfront.
- Bartley, K., & Hanson, S. (1994). *Barnomsorg i Tiden*. Göteborg: Sociologiska Institutionen, Göteborgs Universitet.
- Berg, L.-E., & Zetterström, L. (1989). *Öppen förskola - Lärarika möten*. Lund: Studentlitteratur.
- Bjurman, E.-L. (1981). *Barn och barn: om barns olika vardag*. Lund: Liber.
- Blom, E., & Wallin, L. (2011). *Hur ska vi välja? En kvalitativ studie om utmärkande faktorer vid föräldrars val av förskola utifrån ett socioekonomiskt perspektiv*. Mittuniversitetet.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., & Wängnerud, L. (2012). *Metodpraktikan - Konsten att studera samhälle, individ och marknad* (4:1 uppl.). Vällingby: Norstedts Juridik AB.
- Halldén, G. (1986). *Uppfostran i föräldrars föreställningsvärld*. Pedagogiska institutionen. Stockholm: Stockholms Universitet.
- Halldén, G. (1990). Föräldrars föreställningar om barn. i K. Sandqvist, *Fäders familjeliv* (ss. 15-20). Stockholm: Högskolan för lärarutbildning.
- Hanspers, K., & Mörk, E. (2011). Förskola. i L. Hartman, *Konkurrensens konsekvenser - Vad händer med svensk välfärd* (ss. 32-65). Stockholm: SNS.
- Irwin, S., & Elley, S. (2011). Concerted Cultivation? Parenting Values, Education and Class Diversity. *Sociology*, 45(3), 480-495.
- Jönsson, I., Trondman, M., Arnman, G., & Palme, M. (1993). *Skola - fritid - framtid En studie av ungdomars kulturmönster och livschanser*. Lund: Studentlitteratur.
- Kihlbom, M., Lidholt, B., & Niss, G. (2009). *Förskola för de allra minsta - På gott och ont*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.
- Kihlbom, M., Lidholt, B., & Niss, G. (2009). *Förskola för de allra minsta - På gott och ont*. Stockholm: Carlson Bokförlag.

- Lareau, A. (2002). Invisible Inequality: Social Class and Childrearing in Black families and white families. *American Sociological Review*, 67(5), 747-776.
- Persson, S. (1990). *Levnadsvillkor och Barnomsorg. En studie av den sociala snedfördelningen i utnyttjande av barnomsorg. pedagogisk-psykologiska problem Nr 543*. Institutionen för pedagogik och specialmetodik Lunds Universitet. Malmö: Lärarhögskolan.
- Peyton, V., Jacobs, A., O'Brien, M., & Roy, C. (2001). Reasons for choosing child care: associations with family factors, quality, and satisfaction. *Early Childhood Research Quarterly*, 16, 191-208.
- SCB. (den 21 11 2013). *MIS 1982:4. Socioekonomisk indelning (SEI)*. Hämtat från Statistiska Centralbyrån:
http://www.scb.se/statistik/_publikationer/OV9999_1982A01_BR_X11%C3%96P8204.pdf
- Skawonius, C. (2005). *Välja eller hamna. Det praktiska sinnet, familjers val och elevers spridning på grundskolor*. Stockholm: Stockholms Universitet.
- Skolverket. (2005). *Rapport 269 Öppen förskolas utveckling - En studie av perioden 1980-2005*. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2007). *Rapport 307 Barns omsorg 2005*. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2013). *Rapport 392 Föräldrars val och inställning till förskola och fritidshem - Resultat från föräldraundersökningen 2012*. Stockholm: Skolverket.
- Snickars, M., & Ring Selvén, J. (2010). *Föräldrars val av förskola - en enkätstudie med fokus på valfrihet utifrån ett samhällsperspektiv*. Högskolan i Gävle.
- SOU 1938:20. (1938). *Betänkande angående barnkrubbor och sommarkolonier m.m.* Stockholm: Socialdepartementet.
- Trost, J. (2012). *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur.
- van Ijzendoorn, M. H., Tavecchio, L. W., Stams, G.-J., Verhoeven, M., & Reiling, E. (1998). Attunement between Parents and Professional Caregivers: A Comparison of Childrearing

Attitudes in Different Child-Care Settings. *Journal of Marriage and Family*, 60(3), 771-781.

Willis, P. (1993). *Learning to labour: how working class kids get working class jobs*. Hampshire: Ashgate.

Vincent, C., & Ball, S. J. (2007). 'Making Up' the Middle-Class Child: Families, Activities and Class Dispositions. *Sociology*, 41(6), 1061-1077.

Appendix 1 - Brev till Öppna Förskolor

Hej (Föreståndare på öppen förskola X)!

Jag heter Henrik Almqvist och jag skriver min examensuppsats inom samhällskunskap på Göteborgs Universitet. I uppsatsen studerar jag hur föräldrar tänker om valet av förskola, där jag försöker förstå grundläggande likheter och skillnader mellan föräldrars önskningar och möjligheter för sina barns omvårdnad på förskola.

Det har gjorts flera studier om val till skola och effekter av konkurrens i välfärden, vilka visar på svårigheter med att i efterhand motivera de mycket komplexa val som görs i dessa fall. Därför lägger jag fokus på de föräldrar som ännu inte har gjort något val, det vill säga de som fortfarande har en idealbild av vilka värden de önskar att en förskola skall ha.

I studien har jag för avsikt att genomföra en enkätundersökning på samtliga öppna förskolor inom Göteborgs kommun. Eftersom detta är en omfattande studie undrar jag följande:

- Kan du som föreståndare för en öppen förskola hjälpa mig med att – Under en veckas tid ge ut och samla in enkäter till föräldrar som besöker verksamheten som du är föreståndare för?

Enkäterna kommer jag att tillhandahålla i huvudsak personligen, men vid tidsbrist kommer jag behöva skicka några med post. Den stora behållningen av din hjälp består i att underlaget kan bli mycket mer omfattande och att andelen föräldrar som vill svara sannolikt är betydligt större då många redan har kontakt med dig eller personal i din verksamhet.

Enkäterna kommer att innehålla frågor som bland annat rör socio-ekonomisk situation och det är mycket viktigt att föräldrar som svarar garanteras anonymitet i sina svar.

Några av de öppna förskolorna kommer jag även besöka i syfte att genomföra intervjuer, för att få en fördjupad förståelse av de tankar om uppfostran, utveckling och förskola som föräldrar har.

Svara gärna på detta mail om du kan tänka dig att hjälpa till, jag kommer även inom kort att följa upp detta brev med ett telefonsamtal.

Tack på förhand!

Mvh Henrik Almqvist

Lärarstudent inom ämnena Samhällskunskap och Geografi

Göteborgs Universitet

Tel: xxxxxxxxx

Email: xxxxxxxxxxxx

Appendix 2 – Enkät till Föräldrar

Hej Förälder!

Jag heter Henrik Almqvist och jag skriver min examensuppsats inom samhällskunskap på Göteborgs Universitet. I uppsatsen studerar jag hur föräldrar tänker om valet av förskola, där jag försöker förstå grundläggande likheter och skillnader mellan föräldrars önskningar och möjligheter för sina barns omvårdnad på förskola. Det övergripande syftet är att undersöka om det existerar ojämlikheter i möjligheterna att välja förskola.

Alla som svarar på enkäten är garanterade fullständig anonymitet. Det ställs heller inga frågor som skulle kunna röja denna.

Om du kan tänka dig att vara med i en uppföljande studie får du gärna fylla i din email-adress i den talong som är med på baksidan. Denna talong är kodad till enkäten för att kunna sammankopplas vid en senare analys. Riv loss talongen och lämna in vid sidan om enkäten.

Dessa enkäter delas ut på 15 olika öppna förskolor i Göteborgs Kommun, alla svar är viktiga för att det skall bli ett representativt urval av föräldrar i Göteborg.

Tack så mycket på förhand!

Med Vänlig Hälsning

Henrik Almqvist
Lärarstudent inom ämnena Samhällskunskap och Geografi
Göteborgs Universitet
0707997598
Gushenr48@student.gu.se

Kryssa i det alternativ som passar bäst:

1. Kön (biologiskt): Kvinna Man

2. Ålder:.....

3. Jag är: Sambo Gift Ensamstående Annat.....

4. Jag bor i: Hyreslägenhet Bostadsrätt/Ägarlägenhet Villa/Radhus/Gård

5. Nationalitet: Jag identifierar mig själv som...

Svensk Annat:.....

6. Jag har Svenskt medborgarskap:

Ja Nej

7. Jag har examen från:

Grundskola Gymnasieutbildning Universitet/Högskola Forskarstudier

8. Min partner har examen från: (utelämnas om ensamstående)

Grundskola Gymnasieutbildning Universitet/Högskola Forskarstudier

9. Vilket yrke har du när du inte är föräldraledig?

Yrke:..... Arbetssökande Studerande

10. Vilket yrke har din partner? (utelämnas om ensamstående)

Yrke:..... Arbetssökande Studerande

11. Hushållets samlade månadsinkomst: Sätt ett kryss vid uppskattad inkomstnivå (Bruttointäkt: inkomst innan skatt. Om det varierar kraftigt, uppskatta ett medelvärde)

0 20 000kr 40 000kr 60 000kr 80 000kr 100 000kr mer

|.....|.....|.....|.....|.....|.....|.....>

12. Får din familj Socialbidrag eller Bostadsbidrag? Ja Nej

13. Hur gammalt är ditt senaste barn?(Ange antal månader om yngre än 2 år)

14. Har du ansökt om förskoleplats/barnomsorg för ditt senaste barn? Ja Nej

15. Har du barn som redan går i Förskola? Ja Nej

16. I mitt hem bärs det huvudsakliga ansvaret för beslut om barn av:

- Mig Min Partner Delat

Aktiviteter:

17. Hur ofta är ditt barn på babysim?

- Aldrig 1 gång per år 1 gång i månad 1 gång per vecka Oftare

18. Hur ofta är ditt barn på babyrytmik?

- Aldrig 1 gång per år 1 gång i månad 1 gång per vecka Oftare

19. Hur ofta är ditt barn på biblioteket?

- Aldrig 1 gång per år 1 gång i månad 1 gång per vecka Oftare

20. Hur ofta är ditt barn på öppen förskola?

- Aldrig 1 gång per år 1 gång i månad 1 gång per vecka Oftare

21. Hur ofta är ditt barn på museum?

- Aldrig 1 gång per år 1 gång i månad 1 gång per vecka Oftare

22. Hur ofta åker ni till någon form av djurpark?

- Aldrig 1 gång per år 1 gång i månad 1 gång per vecka Oftare

23. Hur ofta brukar ni gå till lekplats i anslutning till hemmet?

- Aldrig 1 gång per år 1 gång i månad 1 gång per vecka Oftare

24. Hur ofta åker ni iväg till någon större offentlig lekplats?

- Aldrig 1 gång per år 1 gång i månad 1 gång per vecka Oftare

25. Hur ofta umgås du på dagtid med vänner som har barn, hemma hos dig själv eller vännen?

- Aldrig 1 gång per år 1 gång i månad 1 gång per vecka Oftare

26. Hur ofta passas ditt barn av nära släkting?

- Aldrig 1 gång per år 1 gång i månad 1 gång per vecka Oftare

1 2 3 4 5 6 7

38. Att förskolan ligger nära arbete

Stämmer inte alls
1 2 3 4 5 Stämmer helt
6 7

39. Att förskolan har särskild pedagogisk inriktning

Stämmer inte alls
1 2 3 4 5 Stämmer helt
6 7

40. Att förskolan har hög personaltäthet

Stämmer inte alls
1 2 3 4 5 Stämmer helt
6 7

41. Att förskolans profil och förhållanden tydligt framgår på internet

Stämmer inte alls
1 2 3 4 5 Stämmer helt
6 7

42. Att förskolans grupper är i blandade åldrar

Stämmer inte alls
1 2 3 4 5 Stämmer helt
6 7

43. Att förskolans lokaler och utomhusplatser ser bra ut

Stämmer inte alls
1 2 3 4 5 Stämmer helt
6 7

44. Att förskolan arbetar aktivt med genusfrågor

Stämmer inte alls
1 2 3 4 5 Stämmer helt
6 7

45. Att förskolan har religiös inriktning

Stämmer inte alls
1 2 3 4 5 Stämmer helt
6 7

Tack så mycket för din tid, ditt svar är viktigt!

Om du kan tänka dig att delta i en uppföljande undersökning, fyll i din email-adress i den efterföljande talongen. Riv sedan av den och lämna in separat från enkätsvaret.

Appendix 3 Intervjuguide

Intervjuguide Öppen Förskola

Bakgrund	Egna uppväxtförhållanden Egna föräldrar, Utbildningsfaktorer Bostadsförhållanden
Föräldraskap	Trygghet i föräldrarollen, Syner på vad som är bra för barn Under vilka förhållanden bör ett barn växa upp. Vilka är särskilt lyckliga stunder och vilka är särskilt jobbiga?
Genus	Hur ser ansvarsfördelning ut i hemmet som rör barnen? Vem gör vad ? Finns det en uppdelning? Vardagssysslor/beslutsansvar, initiativtagande?
Vanor	Vad brukar du och ditt barn göra? Aktiviteter Lekar? Varför gör ni det ni gör? Vilka tankar har du om varför du gör olika saker?
Förskola	Hur tänker du om förskola? Varför förskola? Olika typer av förskola Förtroende för förskola. Vad ska man kräva av förskolan? Hur har ni kollat upp förskolor? Hur gick ditt förskoleval till? Har du fått plats? Gör det stor skillnad om du inte får förstahandsvalet?